

Fîşkerdiş dom keno

Dêrsimî û qezayên ey ra Xozatî de fîşkerdişê kesan dewam keno. Semedê ke fîşkerdiş peynî bibo ra şarê Xozatî meşa protesto viraşt. Şarî ard ziwanke ewro semedê ke verê fîşkerdişan biğê lazimo ke, heme kesîy hişyar bê û vengê xo berz bikerê... R - 4

Ka mezelên serekan?

Wekilî BDP Çewlîgî İdrîs Baluken semedê hureyniya mezelên serekên kurdan, ke hete dewletî ra îdam biyê bêre vatiş ra, persnameyê da meclîsa Tirkîyayî. Waşt ke wa Serekwezîr Erdogan bersiv bido... RÛPEL - 5

Nîşangeha ey kurdewarî bi

Selîm Beg û Bedîrxan sazkerdişê Xoybûnî virazenê. Her tim têkilîyên xo semedê kurdewarî avara bişêro û kurdî daha rehet bicuyê ra kerdo. Zaf muhîmey dayo nuştîşê kurdî û kovar û rojnameyano... RÛPEL - 6

Edaleta şarî şaş nêbeno

Roboskê de failê 34 gedeyên ke teyarên Tirkîya qetil kerdîy hewna belî niyo. AKP, dewlete û serlejkerey wazenê edaleti siya bikerê. Ema, şar zî vano ma do do roşnî bikerê... RÛPEL - 5

563 gedey qetil bîyê

Tirkîya de 24 serrên peynî de 563 gedey ameyê qetilkerdîş. Ûgûr Kaymaz 12 serre bi 13 guleyên polêsan kişya. Hewna zî failê ey gedeyên bînan geyrenê. Pawitoxên Amedî adaletî geyray

KAYMAZ VÎRA NÊKERDÎY

Ûgûr Kaymaz û piyê bi guleyên polêsan amey qetilkerdîş û vatî gede 'terorist o'. Delilî heme estêy ema adalat ceza nêdano polêsan. Minare tiritê û qilifê ci vînayê...

AKP 183 GEDE QETIL KERD

Tirkîyayî de Roja Heqê Gedeyan ya Dinyayî ame pîrozkerdiş. Komîsyona Heqê Gedeyan ya ÎHD: "Dema AKPî de heta ney gamî 183 gedey ameyê qetilkerdîş. 24 serran zî 563 gedey..."

BAROYA AMEDÎ RA BERTEK

Komîteya Baroya Amedî: "Tirkîyayî de her ke şino darazî de qelsey kena. Gedeyê kurdan ra zîndan, qereqol, zext û şidet, taciz û tecawiz rewa yeno vînayiş û... RÛPEL / 3

Çilaya zerrîya min

Bedenê min o ke canê min de nême mendo, bîaxînanê min, zerê min de behr tepîşt. Tayê mendo ke ti yo, rika heybetê to, zerên...

Rayîre sakîne û her cayî de vengê bêvengîye goşanê mi de zimmayê. Min bêrabêyn der û dorê xo ra ewniyêne.

Harbîyayîş û muhteşemîya wisarî, her awir şanayabî binê tesîrê xo. Ez zî kewtebîya mî-

yanê êy awiran. Ez ver bi to ameyêne. Min heybetê to eşnawit bi. La min ti nêdîbî. Min qet fam nêkerd ke, reyî serê xo avorî (corî) sera berz kerî. Durî ra bo zî, şekil û şemalê to yo namdarî bîvîna... RÛPEL / 3

Yevgeni Zamyatin "Ma"

EVDILA ÇELİK

Merdim şikeno vaco ke hîmêy hegemonyaya se serra vîstine ya dinya, heta felsefeya roşinvîriye şinê.

Bi felsefeya roşinvîriye, cayê fikrê dîn û Homayî, fikrê şar û aqilî giyeno. Zanyaranê zey Rauseau, Voltaire, Diderot, Hobbes, Hume o wext ra vato ke; "do averşiyîş û rêkûpêkiya dinya bi aqil, awanîsazîye, bajarvanî û gîyano civakî pêk biyero."

Reyna feleysofanê ey wextî vato; "gere insanîy dorê yew raştîye de bîyerê komkerdiş û di no derbar de çi hewce keno zî bîyero bikarardiş." Seba ney fikrî zî reçeteyê feleysofan, yew ziwan, yew ale û yew aqil bîyo. Yeno zanayîş ke no reçete heta ewro ameyo û ewro ro zî domyeno. Hetta Rousseau'yî seba ney vîrî pirtûkêke bi nameyê "Mûqaweleya Civakî" n uştö. Mijara pirtûkî zî "bi destê dewlete yewşariye do senî viraz yo?"

Destpêke de, têgeyraişo civakî Ewropa de vecîyeno û ewcayî ra vila beno. Dim demêke ra heme dinya di bin bandora êy fikran de manena. Ney vûryayîşî ra Rûsya'ye

Gelo çîrê Zamyatîn nêşikeno bi ziwanê xo berhemê xo neşir bikero? Belkî verpersê ney persî zî no yo: 'Şoreş, qewemyayîşêko, ke di heman demî de pêk bîyero û biqedyo nîyo û şoreş qewemyayîşêko bêamber o

zî barê xo giyena. Bi serkêşîya Lenîn, Kropotkîn û Trochki'yî de heman felsefa yena welatê inan zî. Coka gere Şoreşa Bolşevîkan zî di miyanê na ravêreyîye de bîyero destgirewtîş. Têgeyraişanê civakî êy peyênîya se serra vîstine bando-rêka zafêrî bihêze ro welatê Rûsîyayî kerda. Labelê tenê felsefa nê di heman demî de helbestwanî zî bi bandora roşinvîrî kewta welatê Rûsîyaye. Dostoyevskî, Gorkî, Tolstoy, Turgenyev û Yevgenî Zamyatin tay helbestwanêy a ravêreyîye yê.

Yevgenî Zamyatin dim şoreşa Bolşevîkan ra "Ma" nuseno. La nêşikeno, nêverdenê pirtûkê xo di welatê xo de çap bikero. "Ma" verênî bi ziwanê Îngîlîzî, dim ra zî bi ziwanê Çekoslovakî yeno neşirkerdiş.

Gelo çîrê Zamyatîn nêşikeno bi ziwanê xo berhemê xo neşir bikero? Belkî verpersê ney persî zî no yo: 'Şoreş, qewemyayîşêko, ke di heman demî de pêk bîyero û bi-

qedyo nîyo û şoreş qewemyayîşêko bêamber o. Şoreş her dem xo newe keno, bi awayêko domdar toximê rewşenvîriye vila keno. Yewgenî Zamyatin romanê "Ma" de behsê dinyayêka cîyay keno. Di a dinyaye de heme insanîy di bin zordestîya dewlete de yê. Dewlete se vaco gere bi o awa bîyero kerdiş. Dewlete vaco bimirê, gere bimirê, dewlete vaco rakewê, gere rakewê. Eşq çîn yo, bê emrê dewlete merg zî, heq zî çîn yo. Heme çîyê dewlete di pirtûkê Zamyatînî de yê.

Seba wandoxan di romanê "Ma" de çîyo ecêb no yo; di cayê nameyê insanan de "qodek" ameyo nuştîş; D503, I-330, R, V-I... Foucault yeno vîrê merdimî. Di pirtûkêke xo yê îxtîdarî ser ro de, bi termanê *Dorpiştîşo Girs, Binçimîya Girse*, areno ziwan. Fina ke Foucaultî pirtûkê xo seba Zamyatînî nuştö. Romanê "Ma" de heme çîyêy insanan, wext zî tede hetê dewlete ra yenê pîlankerdiş. İnsano ke zaf binê destê dewlete de bîmano kedî beno, bê fikir û bê aqil beno. Fikrê nuştöxî yo di derbarê se serra vîstine de no yo; merdim çîn yo, insan çîn yo. Tenê dewlete est a.

Yewgenî Zamyatîn di romanê "Ma" de, fikrê xo yê di derbarê ameyîye de zî vano; do dinya bibo totalîtere, do bibo zilimkare. Ma wandoxî zî ney fikrî, fekê rojenûsa matematîkvan D503' yî ra şinawenê D 503 çendêke rojenûsa xo biwano, ma do zî endêke bandora ney pirtûkî de bîmanê. Rojenûse hêdî hêdî fikir dano merdimî. Seba menfeetê insanî çi hewce bikero gere dewlete vajo. Na zî merdimî finena rewşê û tenduristîyêka nebaş e. Gere merdim dewlete ra heqê xo nêwazo. Dewlete vana "Fikrê şima raşt nîyo, fikrê min raşt o" û domnena "no fikir seba feydeyê heme insanan o"

Dewlete vana gere insan, xoza û şarîstanî, bi goreyê fikrê min saz bibê. Di peyênîye de dewlete Homayî înkâr kena û di derbarê oldaran de vana; "şima hov ê" Dim naye ra zî zagonanê xo, fikrê xo cayê zagonanê Homayî de ronana. Yewgenî Zamyatin, romanê xo dim şoreşe ra nuseno. Zamyatin, di cayê xo de mendiş û vindertişê şoreşe ra terseno. Ke na pêk bîyero do şoreşe hetê totalîteriye wa şîyero.

Pirtûkê "Ma" zey finaka "di-stopya" ameyo nuştîş. Gere wandox ney pirtûkî bi ney fikrî biwano.

Sadax

Xoser Welat

xoserwelat@gmail.com

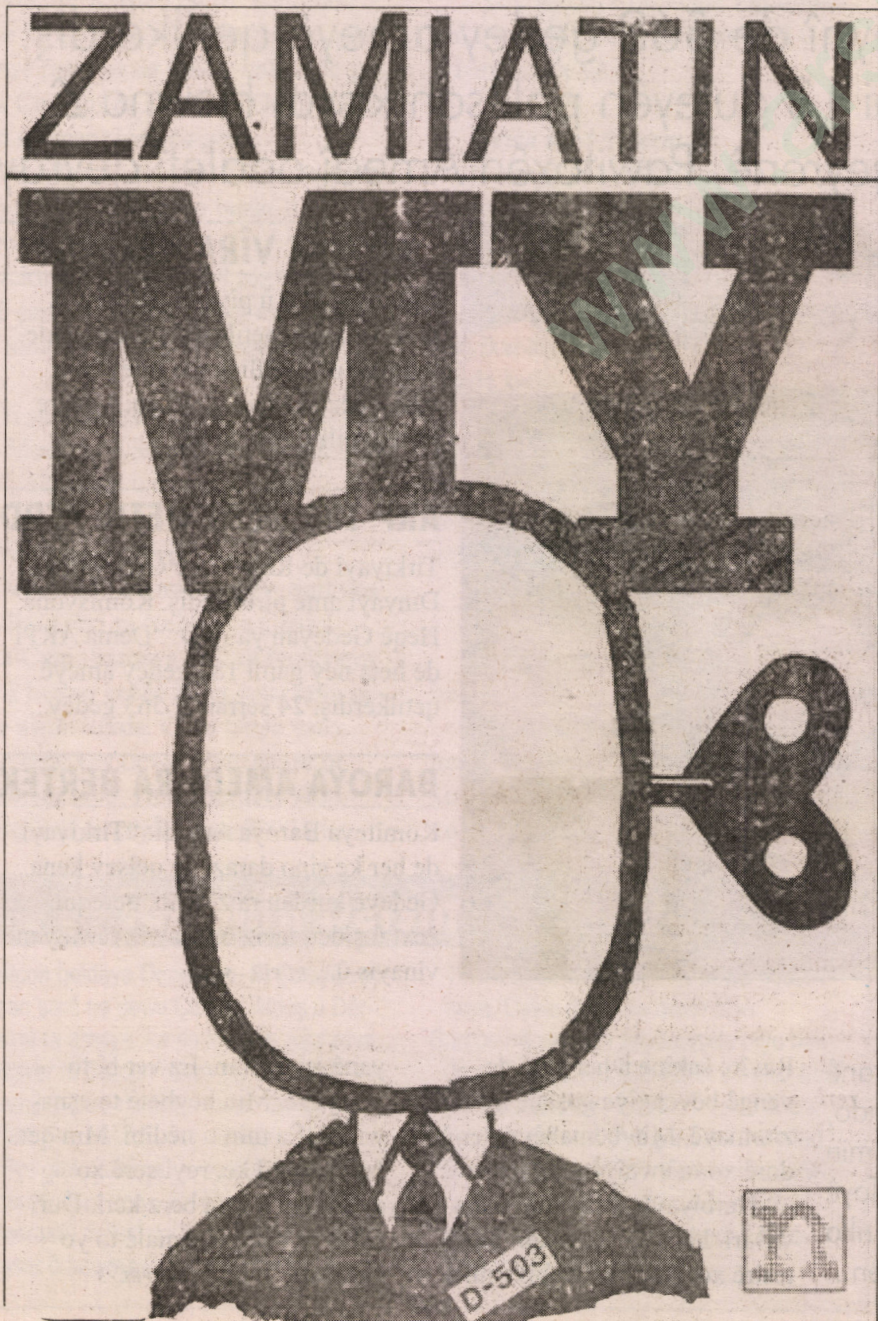
Reyna..?

Girevê veşaniye, dim şestî û hewt rocan ra, bi vengdanê Serekê Şarê Kurdî qedîya. Na çalakîya bêhempa, hem di raya giştîya Tirkîya û hem zî di raya giştîya dinyaye de vengêko berz da. Şar û siyasetê şarê kurdî, di na ravêreyîye de hemver heme tundi û çimsûriya dewlete, merdim şikeno vaco, a ke pê bîyê kerde. Kurdistan û her goşeyê dinya yo ke şaro kurd tede est be, bîy qadêy serrewedartişî.

Di na çalakîya bêhempaye de, binê di peyamêy serekeyan, bi awayêko biryardar ame xêzkerdiş. Peyama yewîne, mîsogerkerdişê helwesta kadro û pêşenganê kurdan, ke vatbe: "Ma, bi qasê ke di oxirê ey de canê xo bidê, giyanî ra hes kenê" be. Tu kes û hêze nêşikena hember bawerî û xoverdêriya şarê kurdî ya di derbarê giyanêkê birûmetî de vindero yan zî bibo asteng. Peyama dîyine zî, hember heme hewldan û propoxandayêy qîlêrinan, ame vînayîş ke di siyaset û persgiraya kurde de, muxatabo yewîn, serekê şarê kurdî yo. Bê vîr û vînayîşanê serekê şarê kurdî, di persgiraya kurde de, game nîna eştiş. Şar û siyasetê şarê kurdî bi tu awayî serekê xo ra nêaqeteryeno.

Di çareserkerdişê persgiraya kurde de nê herdi peyamîy xalêy binkeyîn ê. Dewlete û rayirberîya AKP ye, gere bi goreyê na raştî û zaneyîye têbigeyrê. Labelê, bi qaso ke aseno hewldan û niyetêkê inan o hinayin çîn yo. Gama ke merdim nîyadeno helwesta rayirberîya AKP ye, ya di derbarê xopawitişê bi ziwanê daye ra, merdim nêzaneno çi vaco. Bi goreyê vernûmeya ke ameya amadeker-dişî de (ke reyna tepîya şî) heke kurdîy wazenê xopawitişê xo bi ziwanê xo bikerê wa pereyanê açarmayoxî bidê. Na bi kurdan, tinazê/leqê xo kerdiş o. Heto bîn de, nizdbîyîşê hemver serekê şarê kurdî de zî helwestêka verbiçime çîn ya. Di çapemenîye de bi rocan estanika kosterê neweyî amî cendiş.

Labelê nê kostero newe ame bikarardiş û nê zî, qaşo o xerepnaye ame viraştîş. Meselaya Vaşûrocawanê Qici bi serreyê xo sosret a. AKP ye hember kurdanê Sûriya, şerrêko lûmite dayo destpêkerdiş. Kam cayî de çeteyêko wayirê xo rê nêbeno pêresnayê û bi çekêy giranan şiravenê ser inan. Ke nê heme nêyîy yenê tê hete, bawerîye nêmanena. Fikarêy "reyna awqnayîş"î yenê vîrê merdimî. Min na ra ver zî vatbe, rayirberîya Tirkîya goştê dewara extîyare yo. Bê adirêkê gurrî nêpeşeno. Gere adir tim û tim gurr bibo.

Çilaya zerrîya min

Bedenê min o ke canê min de nême mendo, biaxînanê min, zerê min de behr tepîştö. Tayê mendo ke ti yo, rika heybetê to, zerê nêy behrî de bixeneqîyê. Çilaya zerrîya min her tim ti bîy

AYŞE NEWROZ

Rayîre sakîne û her cayî de vengê bêvengîye goşanê mi de zimmayê. Min bêrabêyn der û dorê xo ra ewnîyêne.

Harbîyayîş û muhteşemîya wisarî, her awir şanayabî binê tesîrê xo. Ez zî kewtebîya miyanê êy awiran. Ez ver bi to ameyêne. Min heybetê to eşnawit bi. La min ti nêdîbî. Min qet fam nêkerd ke, reyî serê xo avorî (corî) sera berz kerî. Durî ra bo zî, şekil û şemalê to yo namdarî bîvîna.

Nêzdiyê dêştî İdirî de, binê pêşê to de, verê bîra hawayî a serdine de, zerê to ra serdîniye, zêy solixê ejderhayî cêra ancîyêne we. Der û dor ra vila bîyêne. Çipê mi binê min de tevezîyay. Binê tîja hamnanî de honikîya bêvateye ginêye meymantîya min ser. Bêoxirîya meymantîya xo de ez, sitarek ra gêraya. Mi hawar bi asmênî kerd. A taw mi ti dîya. Çip û lingê minê tevezîyayî zeleşqîyayî heybetê to yo kambaxî ra. Ez uca de, to de gurewte mendo.

Azeba de bi kincê veyvikeyîne, miyanê hewranê sipîyan ra, tapê serê tora, tewrê de nazenîn mi rê çimê xo qirpnayî. Binê tacê serê aye ra, pel û biskê aye, pêl bi pêl serê kincanê ayê sipîyan sera ajne kerdêne. To ez maşuqê nazeninîya rindekiya veyvika xo kerd. Hewrê sipî û veyvika newîye asmênide kewtî têvirare. Yewbînî de reqs kerd. Ez hewrê sipî ra qahîrîya. Mi hesudîya êy kerdê. Ez kewta zerê baxçeyê zerrîye. Mi çila zerrîya xo, uca de fisteta.

To zî uca de zerê baxçeyê zerrîya mi de gûjgeleka de bêvateye (fistewe) berz kerde. Azebe zi miyan ra wedarnê

û vîndî kerde. Ez û çila zerrîya min a ke zerê kezebanê min de pawite bîye, ma tewrê de mat mayê, mabeynê efsunîya to û heybetê gûjgeleka to de mendîme. Ancîya zî mi roştîya çilaya xo ra, dest ranêverda.

La to se kerd?

Miyanê hewranê sipîyan ra, serê tacê veyvike ra, topa de bi hewt rengan neqîşayîye, zêy topa Evdil Musayî daye bi miyanê bedenê mi ra. Serê serreyê min ra hetanê binê linganê min, to ez kerda zey darê da puçe, çolan de bêwayîr de verdaya.

Hetê min ê çepî ra zêy pirênê de sipî, nêmeyê bedenê min ra ancîya we û şî, zeleşqîya hardê serdîni ra. To bi a rika xo, axa hîtina a serdine, bi destanê mi, eşt bi bedenê min o vecîyayê sera.

Ancîya zî min vayê gûjgeleka to, nêzdiyê çilaya zerrîya xo nêkerde. Ancîya zî min çila zerrîya xo, zerê a gujgeleka to de pawêne. Min binê a roştîya xo ya bimbareke de, hêlanekan de dergûşî hejneyî. Bi şitê pêşîranê xo yê helalan weyî kerdîy. Binê sîya to ya kambaxe rê şawenayî.

Ma to êy se kerdî?

To bi çikanê çila zerrîya min, zerê çar dêsanê asinênan de, dergûşê zerrîya min, temîyan de qijilnayî. Qijîna roştîya çilaya mi pijiqîye pêy keyberanê asinênan. Dergûşê zerrîya min agêrayî sondê qesasan. Nika zî ti cad kena ke, bi vêsaniye sondê qesasan açarnê, ser astik û postikan?

Hela reyê pimika xo ya rikdarê çewt ke. Eşqê bûlbûlî yo ke namdar o, ey de biewnê. Ma qet to dîyo ke; Bûl-

bûlî bê serê reşdarê, cayê do bîn de halênê xo viraştö?

Aye, bi gilânê xo êy barîyan, pelê serê xo, her tim bûlbûlî rê kerdê warêyê sawt û veng. Bûlbûl bi ney eşqê reşdarê, bîyo dîwanê deyîran. Vengê xo yo bûlbûlî şawito ser rindekiya gül û gûlistanan.

Ma min?

Min qey hemverê eşqê to de, her tim kerbî antî û sîwarî arêday? To ez kerda, evdalê do bêwar. Ca bi ca ez, bextê xo yo vîndîyayî ra gêraya. Min zerê warê neweyî de, ver rûhê bênameyan de, nêmeyê min o ke, min ra bêxatir waştîş, bedenê min ra koç kerdîbe û şibe ' min o dî. Zerê Koyê Erebusî de zerrîya min ra vecîya, vengê qîrîn û hawaran.

Uca êy, zerrîya min açarnabî vilikanê cemedinan. Vilikê zerrîya min, min ra herednayî. Nêmeyê bedenê min zî mi rê, bi qimil amêybe zîwan. Nika ez kamî ra lomêyanê xo bikera?

Zerrîya firaz û bimbareka, zerrîya de bêhemvera. La bîrînê to, zerê sênê min de xo har kerdê. Serê bîrînan ra külê kafikeyîni pêser bîyê. Zerê kulan ra rêm pijiqîno ser kincanê veyvike.

Zerrîy min ra heremîyê... Bedenê min o ke canê min de nême mendo, biaxînanê min, zerê min de behr tepîştö. Tayê mendo ke ti yo, rika heybetê to, zerê nêy behrî de bixeneqîyê. Çilaya zerrîya min her tim ti bîy. Hurîna neynike de, bê zereyê roşnê çimanê min de bawnîyê ke rika qeşmerîya to, senî sebrê min xitimno. Ti bi xo bîvîni.

Min ra lomêyan meke!!!

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Cenîyanê kurdan tecrîd protesto kerd

Semedê qirkerdişê cenîyan, Amedê de mîting amade bîy. 25 mijdarê de roja yekşemî heme qezayanê Amedê ra semede şideta cenîyan veng bivejê ra amey mîtingî.

Tirkîya de semedê qirkerdişê mafên cenîyan, xebatên ke baş çîna. Ma zî wazenî cenîy zî mîtingan de vengê xo bivejê ke wa heme kesîy qirkerdişê cenîyan bizano û vengê xo berz bikerê. Dema vîyate ra hetanî nika, cenîyan heme hetê comerdan û hetê sistemî ra, zaf bîye mexdûr û pelixyenê. Cenîy tena semede xo nîne yewca. Semede tecrîda Serekê PKKî Abdullah Ocalanî zî amey yewca. Çimki Serekê PKKî Abdullah Ocalan semedê azadiya cenîyan zaf xebat kerdo. Semedê azadiya cenîyan û têkoşîna înan rayîra cenîyan akerdo. Mîtingî Hereketa Demokratik ya Azadiya Cenî amade kerd.

VENGDAYÊ HEME DINYAYÎ

Cenîyên ke ameybîy mîtingî hemeyan bi veng û rengê xo mîtingî de amey pêhet û waştîşen cenîyan yê şidet, zext û sistemî û bi teybet zî semedê Ocalan azad bibo ra vengê xo vetî û waştîşen xo qîray. Na mîting semedê problemên cenîyan hal bibo ra muhîm bi. Waştîşê halkerdîşê probleman ke cenîy cuyenê bi hawayê mesaj day dinyayî.

Cenîyan mîtingî de semede tecrîda Ocalanî ser zî, qise kerdî. Çimki Ocalan hem semede ciwatî û hem zî semedê koletîya cenîyan zaf fikiryayo û zaf xebatan zî kerdo ra, waştî ke wa Ocalan azad bibo.

TARÎXÎ DE MÎSYONA CENÎY

Koletîya cenîyan verî milatî ra yena hetanî nika. Ema 35 serrey ke pirsgera cenîyan niqas bena. Dema neolitikî de, cenîy bindest nêbîy. Çimki ey demî de îqdîdar çine bi. Ema na gam sistema kapîtalîstey, herroj zafereya cenîyan ze meta karneno û kapîtalizm xo avera berd. Hetê ra bi teknolojiyî cenîyan xapînenêş, hetê ra zî cenîyan sero şidet karnenê. Heta ke cenî azad nêbo civat zî azad nêbena.

AZADIYA WELAT
Zezan Basm - Yuzm Ashm
Imtiyaz Sahibi
Halime PARLAK
Yaza İşleri Müdürü
Aydem ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:99
Kayapınar / DİYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Weyan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):
Sembol: Gün Matbaacılık, Reklam, Film,
Basm, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Telsizler Mevkii Beşyol Mah.
Akasya Sok. No: 23/A
Küçükköçmece / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneşoğlu
Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni
Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A Yüreğir /
ADANA
Tel: (0322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Türkuvaz Dağıtım Pazarcı

Greva veyşaney dewletî terbiye kerd

Greva ke giroteyên PKKî û PAJKî 12 îlonî ra dest pê kerd û 68 rojên xo de, bi mîyangineya birayê Serekê PKKî Abdullah Ocalanî, Mehmet Ocalanî, vengdayişê Ocalanî pey ra, zîndanî ra bi nameyê girotoxan Deniz Kaya daxûyaney da û ard ziwan: "Vengdayişê Serekê ma semedê ma zaf muhîm o. Ma vatişê ey kenê û go-darîna vengê ey kenê û greva veyşaney peynî kenê."

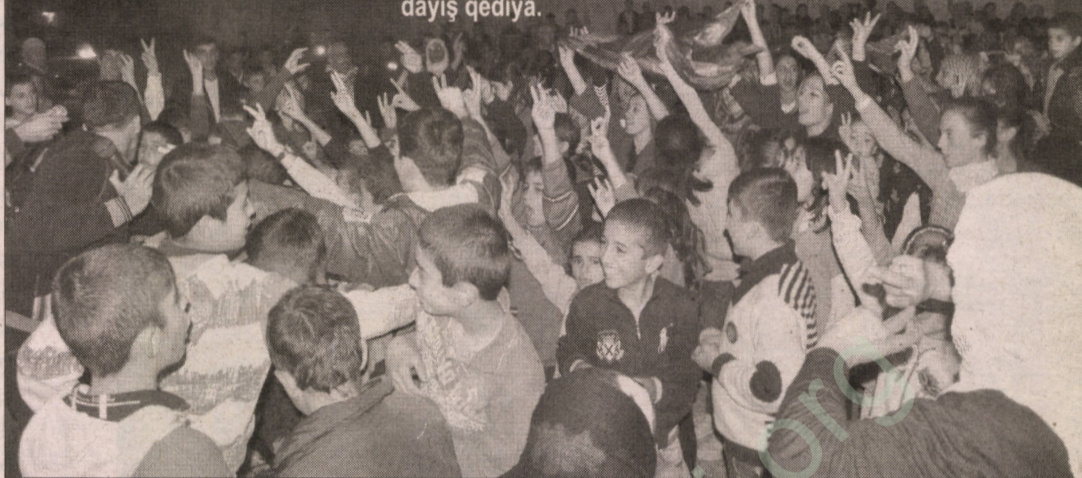
Greva veyşaneyî ke armanc weşeya Serekê PKKî Abdullah Ocalan, zîwanê kurdî de perwerdehî û daraznayişên dadgehan de bi kurdî xopawitiş bîbo bi. Ocalanî heme çiy nirxan û ard bi ziwan: "Greve resayo armanca xo. Sere de grûba sifte û diyine û hemeyan slaf kenî. Gureyê ke zîndanî keno, karê teberî yo wa teber dom bikero." Belê dewleta Tirkîyayî semedê ke bi bi milyonan kurdî kewtî grevî û ra, nêewtayê ke mudahleya giroteyan bikero. Dewlete rayna fam kerd ke ze ke şar vano, muhatabê çaresereyî Ocalan o. Lazimo ke bi ey muzakere bêrê kerdiş. Dewlet pey teriknayışê grevî ra boya ke hîra girot. Polêsi keyê xo de rehet kerd. Çimkî şew û roje gure kerdênê û psikolojîya înan xeripyabi.

Bilonçoya grevî ya fermî

Goreya walîyê Amedî, 12-17 mijdarî mîyan de bîyayişên ke bîyê de, 152 kesîy amey binçimkerdiş û înan ra 15 kesîy zî amey tewqîfkerdiş. Tabîkî heme çiy goreya fermiyetî nîyo. Zaf kesîy birîndar bîy. Wesayitên polêsan amey veşnayiş. Gedey û îxtiyarî bombeyên gaza û êrişên polêsan ra nesîbê xo bi her hawayî girotîy.

Ciwanên Cizîrî tecrîda Ocalanî protesto kerd

Qeza Şirnexî Cizîrî de ciwanan semedê ke pawitoxên Ocalanî bi Ocalanî de pêvînayiş nêkerdê ra çalaki darînay. Rayîran trafikî ra girotîy û polêsan êrişê ciwanan kerd û ciwanan zî kera, fişegên hewayî û molotofan bersiv da. Êrişê polêsan zaf wişk bi. Bi bombeyên gazan, awa şîd û wesayitên zirhî şiy ciwanan ser. Ciwanên Cizîrî zaf rayan siloganên ze; "Bicu Serek Apo" qîray. Herî peynî polêsi cadeya Nûr û Cûdî ra vejya ra pey pêrodâyîş qedîya.

Fîşkerdişê kurdan dom keno

Dêrsimî û qezayên ey ra Xozatî de fişkerdişê kesan dewam keno. Semedê ke fikerdîş peynî bîbo ra şarê Xozatî meşa protesto viraşt. Şarî ard ziwanke ewro semedê ke verê fişkerdişan bigê lazimo ke, heme kesîy hişyar bê û vengê xo berz bikerê û vatîy: "Ewro fişkerdiş o, siba se beno belî nîyo."

Xozatîjî ney semedî ra meşîyay û peynî de zî fişkerdişî gere kerd. Şar duvîzên ze: "Alewî, kurd, medim û dêrsimij a. Ma 1938 de amey qetilkerdiş. Çira ez dîn û fikrê x ora sûcdar a?" wegirotîy xo milan û destan. Sloganên ze: "Xozat ramekûri nirxanê xo ra wayir biveji. Bêveng nêmani, her ke tu bêven bimanê rêz yeno to." eştîy.

BDPeyî dewijan Qersî ard werê

Qeza Qersî Dîgor dewa Karabag û Çatag de tikey malabatan mîyan de 8 serro ke husûmet bi. BDP kewt mîyanê wîrdin malabatan û ard werê.

Mîyanê dewijan de semedê cayê zozanan ra husûmet bi. 8 serr vîri 8 kesîy ameybîy kiştîş. Çadira ke şemêdê aşti amebi ronayîş de werd ame dayîş û wîrdin kiştîy amey werê. Werêamayışî de Wekîla Qersî Mulkîye Birtane, Hevserekên BDPa Qersî Şerafettîn Îldîrîm û Nûriye Erkmen, rayîrberên

qeza û Qersî heme ameybîy. Birtaneyî qise kerd ard ziwan: "No roj semedê dîgorîjan rojeke tarîxî yo. Ma wîrdin malbatên welatperwer ard werê ke ney ra pey wa dijmintay mebo. Ma tu rayan do meyrê kaykerdişê sistemî. Zatî wazenê ke mîyanê kurdan de pêrodâyîş bivejyo. Ema ma û şarê ma do nêverdê ke kefa sistemî bêro."

'Kanê edaleta AKPî'

Malbatên lejkerên ke bi îdiya xo kiştê çarçoveya MAZLÛMDER de amey pêhet û daxûyaney day. Ardî ziwan ke adaleta Tirkîyayî ameyo îflasî ver û demeke kilmî de waştî adalet heqî wa bêro ca. Malbatîy, îdiaya ke TSKî înan ra vato gedeyê şima întihar kerdo qebûl nêkenê. Goreya malbateke, serê lajê înan de hureynîya 2 guleyan esto û vano senî benoke kesê întihar kerdo 2 guleyan vera serê xo dano? Wazeno ke mezêlê lejkerî bêro akediş û adalet cayê xo bivîno. Malbatên bînan hemeyan zî veng da hikûmatî ke wa failên lajên înan bêrê cezakerdiş. Çimkî malbatîy bawer nêkenê ke lajê înan xo kiştê.

Edalet semedê kurdan esto

Çolemêrgî yanê Heqarî ra dewa Talê yanê Ogul de lejkeranî timên teybet êrişê dewî kerdê. Pey êrişî Kamal Adiyaman û Sekvan Adiyaman birîndar kerdêy û girotê binçiman. Sekvan serbest ame vera-dayîş ema Kemal bi îdaya ke 'alîkarey dayo rêxistinî' ra ame tewqîfkerdiş. Him birîndar kerdî û him zî ceza day ey. No zî dano eysayîş ke daraz bi nêta 'kurd o' ewnîyeno dawayî û hinî ceza dano. No zî şarê kurdî mîyan de tîrxaneyêke zaf gird viraşt.

Xeta Hewlêr û Bexdatî barî bi

Mîyanê hikûmeta Merkeza Iraqî û Kurdîstana Başûrî de rojên qirîtkî yenê cuyayîş. Hetê bîni ra zî Tikrît de 13 lejkerên Iraqî paynay mayinî ra merdîy.

Semedê ney tîkîliya ke keno bivisyo, Kerkûk û Dîyala yo. Ney semedî ra zî wîrdin kiştî lejkerên xo kerd teyakûza pêrodâyîşên xedar. Bi teybet komitanên Iraqî xeberên ke şirawoto lejkeren xo yê Hêza Operasyona Dîcleyî de vato ke, heme çiyaran ra xo hadre bikerê.

Ugur Kaymaz nîyame vîrakerdiş

21 Mijdar 2004 de qeza Mêrdînî Koserî de gedeyê 13 serre Ugur Kaymaz û piyê ey Ahmet Kaymaz piya bi reşnayişê guleyên polêsan amey qetilkardiş. Ugur 12 serre bi û canê ey de hureyniya 13 guleyan bi. Medya tirk bi nûçeyên hadre zûran eşt ke laj û piyê ey 'terorist bîy û hadreyeya êrîşî kerdê' mojnay û keleşkofan day hetê înan û xeber vetîy.

Hevîyên Kaymazî bîy...

Kaymaz şiyê pola 5'ine. Hevî û hêstên ey yê gedeyan bî. Ema qetil kerdîy. Polêsên ke qetil kerdê belî bîy zî dadgehî çiyê zî nêkerd. 8 serr ravêreyo zî hewna eynî tas û eynî hemam o. Ney semedî ra zî bawereya kurdan bi daraznayişê dadgehên tirkan rewnayo ke nêmodo.

Malbata Kaymazî ewnîya dadgaga tirkan ra çiyê nêvejyeno sere da AİHMî ke pawenê heq cayê xo bivîno.

Gedeyên kurdan rê mameleya xirab

Komîteya Baroya Amedî ya Gedeyan ard ziwan ke, Tirkîyayî de her ke şino gumana înan ya darazî kemî beno û ardî vîr ke, gedeyê kurdan ra zîndan, qereqol,

Dewleta Tirkîyayî gedeyên kurdan tarîxî ra naşt, xora kerdo nîşangeh û her serr daha zêd gedeyên kurdan qetil keno. Sazî û dezgeyên sivil û şar, ney qebûl nêkenê û wazenê ke, heme failîy bêrê cezekerdiş ke, wa gedeyê kurdan nêmdîşî ra rizgar bibêy

keçeyan de zext û şidet, taciz û tecawiz rewya yeno vînayiş û vatîy: "No rewşa Tirkîyayî ma keno guman mîyan."

Komîteyî ard vîr ke Tirkîya serra 14 İlon 1990 de peymanaya gedeyan ya YN

îmze kerda û 2 Citmeng 1995 de zî kerdo mezîyetî. Ney ra zî wazenê ke wa rayirber û daraza Tirkîyayî goreya peymanî xo ta bidê ke mafê gedeyên kurdan meyro werdiş. AMED

Tirkîya de çira gedeyenê qetilkardiş?

Goreya Danezaneyişê Heqên Gedeyan yê Şarên Netewên Yewbîyayîşî 20 Mijdar 1959 ze Roja Mafên Gedeyên Dinyayî qebûl kerdo û ey rojî ra heta ney rojî her ser yeno pîrozkerdiş. Tirkîyayî de Roja Heqê Gedeyan ya Dinyayî ame pî-

rozkerdiş. Komîsyona Heqê Gedeyan ya İHDî ard ziwan ke dema AKPî de heta ney gamî 183 gedey ameyê qetilkardiş. 24 serran de zî, 563 gedey ameyê qetilkardiş. Hetê bîni ra zî komîsyonî bal ont girotişên peynî yê gedeyan ser.

Mezelê serekê kurdan çica yê?

Mistefa ŞAHÎN- ENQERE

Wekîlî BDP Çewligî İdrîs Baluken semedê hureyniya mezelen serekên kurdan, ke hete dewletî ra îdam bîyê bêrê vatîş ra, persnameyê da meclîsa Tirkîyayî. Waşt ke wa Serekwezîr Erdoğan bersiv bido.

Wekîlî Sereke Gruba BDPî İdrîs Baluken, Serekwezîr Tayyip Erdoğan ra, "Bade serwedariyê Şex Seîd dim ra, serekên kurdan ra, êy ke îdam bîyî, kamî yê? Qeyde nufûsa serekan kamcî wîlayetan de bi? Cayê mezelê ney serekan çica de yê? Gelo ti wazenê nê mezelan teslîmî malbata înan bikerê? No derheqê de fikrî to çî yo? Persa.

Pers kerdine û peşniyazî

Makezaguna 1924, gore heqî şaran, qasê 1921 biwesf nîbî. Şarê Tirkîya xo no makezagone de nidî. Armance înan tirkbîyayîş bi, her kes tirk, şarê bîn zî çîn hesîbîyê. Penîya na melenetî dim Şêx Seîd û embazî ey, xo ver ro da, serwedariyê, dewlet ra heq taleb kerd. Êyî ke henverê dewlet vejîyê, ê pêro hete dewlet ra bi şidet berteref bîy. Dewlet, pê no konsette kiştîş serekên kurd, amance xo pêk ard, hafiza kurdbîyayîşî wera da. Qabe ke kes raştîya talebî serwedariyê nêbizanê, tarîx û sîstema per-

werdeyê xo zî zûran ser awa kerd. No sebep ra cayê mezelê ney serekê kurdan belû nîyê, hetê dewletê ra mezele înan nimiteyê.

Heqê ewladan esto ke bimûsê

Sedem o bi, wa kurd vîn û vîra xo, xo vîra bikî. Ayera bi bade îdamî servedaritan dim, mezelê înan raya pêroyê kurd ra amê nîminayenê. Gelo ayera bi, bade hedîse de politîqa dewlet nimiteyî ser o ronîya? Heqî sereke kurdan çîni bi, ewladê (şarê) înan cêy mezele înan bizanê?

Semedê kiştîşê begune çiçî bi?

Balûkenî wina dewam kerd: "Serekên kurdan zafêr hete Mehkema İstiklalî ra îdam bîy. Zafereya înan, Çewlig û çeperî de iqamê kerdê. Eksêriyê yîni kesê muhîm yenê şinasîş. Heremê Mîyelûn ra Şêx Şerîf Beg, Heremê Modan ra Feqî Hesen û Fehmî Beg, Heremê Zikte ra Hecî Sadik Beg, Şexan Çan ra Şêx Ebdullah û Şêx İbrahîm, heremê Musyan ra Mela Cemîl û Elî Badan Beg, Heremê Bongilan ra Şex Ebdulahê Melekan, Heremê Kanîres ra Xalit Beg, Heremî Az ra Sileman Beg û heremê Çebexçûr ra Elê Ere Beg, Abdî Beg û Yusif Beg îdam bîyî. Bê înan zî êyî ke Çewlig ra yê û îdam bîy, est bî.

Ney pêro serekî kurdan yê. Mezelê ney serekan ça de yê? Sebebê îdamkerdişî înan sîyasî û hukukî çî bi? Çi sebep ramojnîya ke ney serekê kurd îdam bîy, malumatî înan arşîvan de çiranê nimiyenê? Talebî şar ser o, ti wazenê ney serekî kurd, cê ko tede defînî yê, uca rê do herdî xo goristanê bab-bapîranê xo de defîn bibin, waştîş maqul eseno. Gelo ti no talebî şarê senî vînenê û fikrî to çîyo?

Şar mezelen pîlanê xo wazeno

Balûken persên xo wina domna: "Di wîlayetî Çewlig de, Heremê Ziktê ra Hecî Kolos Axa, Ebdula Hecî û Heremê Botîyan ra Omere Faro, hedîse Şêx Seîd de ameyê kiştîş. Gelo kiştîşî înanî de tesorufê otorîteya sîyasî est bi? Bi no şekl çend serekî kurd kiştîyay? Mezelê ney serekên kurd cica de yê? Şar, bê tesorufî hukuk, bê tesorufî gonaxê, dewlet malbatê serekan ra 'ozir ra manewî biwaze ser o yo', fikrî to çî yo? Qeydeyên dewletî yê nimite estî? Eceba ti wazenê ney qeydan eşkera bikî? Ti wazenê ney qetlîaman de raştî- heqîqat bivejîyo hol, hukûmat an zî TBMM însiyatîf bigerê xoser. Gelo xebateya şima ya înahewîn estê? Heqê torîne înan çîniyo cayê mezelan bimuse? O yo ke hemvere sîyaseta tirkbîyayîş ver vindertî, talebî kamîya xo kerdê, no yew sîyasî

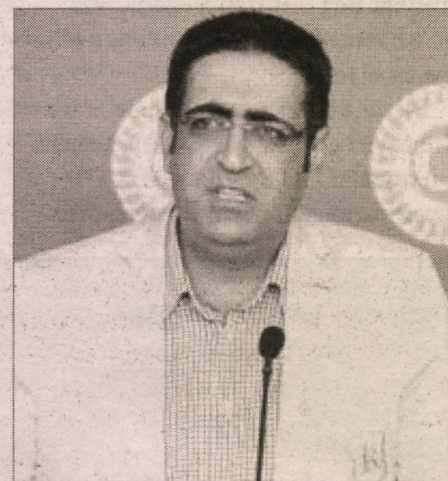
Adaleta şaş, şarî ra ageyreno

NAVENDA XEBERAN - AMED

Teyareyên Tirkîyayî yê şer nezdî serrê verî sînorî ser de dewa Roboskê de 34 gedeyên kurd qetil kerd. Berpîrsîyar hewna zî nîyameyo tespîtkerdiş. Dewlete bi fêsadî û hesûdî wazeno ke qirkardişî binimno. Ema şarê kurd ano ziwa ke nimtiş qebûlkerdişê qirkardişî yo. Eger hinî nîyo failan bivejî teber. Ema no zî bes nîyo, dewlet ciwanên roboskîjan ra 2 kesên bînan eşt zîndanî. Yanê kam vegnê xo vejeno ceza keno.

Dewên Roboskê û Kiroh de çend rojan verî lejkerîyê dewan kerd tîmîyan û cigeyrayîş kerd. Encamî de 3 kesîy amey binçimkerdiş. Kerem Encu û Cevher Urun û dewa Kiroh ra zî Behlul Agman amey binçimkerdiş. Goreya dozgerîyê telefon delîl monayê û sûc kerdê. Urun û Behlul amey tewqîfkerdiş.

Belê dewlet hetê ra failên belîyê ke sûc kerdê nêtepêşeno, dayo sûcdarên ke telefonan de xeber dayê û ze delîl mojnênê. 34 gedeyî çimê dinyayî ver de dewletî qetil kerd nîyamey tewqîfkerdiş, telefon de meyisê zî nêkiştê amey tewqîfkerdiş. Goreya dewletî qisekerdiş kiştîşî ra daha talûkeyo?

taleb bi. İnan ra taye îdam bîy, taye zî kiştîyê yê. Gelo ti derheqê talebî sîyasî, kiştîşî merdm senî vînenî? Fikrî to çîyo?

Balûken wina qedîna: "Verê bi nameyê çewligîjan hemê talebî şarê kurd no yo, derheqî serekê kurdan de, arşîva dewletê de çî malumat este, wazenê wa vejîye werte.

Hemê şarê kurd bi taybet şarê Çewlig wazenê, qerarî ke mehkekan derheqî serekê kurd û embazênê girewtî berê aşkera kerdine.

Seyîd Riza û embazê ey îdam bîy. Ti va, seba qetlîamê Dersim hewce bikê, bi nameyê dewlete, ez ozir wazena. Ti na cumleya ozirî xo qabê qetlîamê Şêx Seîd zî kar anî yan nê? Verê şarê kurd wazenê serpûndeyê serekên xo, bide cuyenê. Seba cuyayîşî serpûndeyê înan politîqaya partiya to çîya? Qabê îfade-î itîbarî serekê kurdan kamcî xebate şima esta?

Nîşangeha ey kurdewarey bi

Selîm Beg û Bedirxan sazkerdişê Xoybûnî virazenê. Her tim têkilî-yên xo semedê kurdewarey avera bişêro û kurdî daha rehet bi-cuyê ra kerdo. Zaf muhîmey dayo nuştîşê kurdî û kovar

MAMOSTE SILÊMAN

Memdûh Selîm Begê Wanî; roşnvîr û dîplomatê, muhendîsê têkilîya mîyanê kurdan û armenîyan û hîmdarê partiya kurdan ya Xoybûnî yo. Memdûh Selîm, Wan ra yo û lajê Cemîl Tewfîq Begî yo. Tayê cayan de nameyê ey, Memdûh Cemîl Begê Selîm ameyo nuştîş, yewna het ra zî bi nameyê Îskender Begê ameyo naskerdiş, no nameyê ey yo limite (nimite) bi.

Memdûh Selîm Beg, serra 1897î de şaristanê (bajarê) Wanî de ameyo dinya, wendişê yê destpêkê Wan de û dima Zanîngeha Stenbol de felsefe û siyaset weneno û dima zî fransîzkî bonder beno.

Têkilî û dosteya armenîyan ra bonderî zimanê armenîyan zî bîyo. Xora ziwane kurdî, ziwane keye ey bi. Stenbol de, beno mamosteyê edebiyatî û têkilîya ey, roşnvîranê kurdan, armenan û tirkan reyra baş bîya.

Bi taybetî kurdanê Stenbolî reyde, sey Bedirxaniyan, Nehriyan, Babaniyan, keye Cemîl Paşayan û şexsiyatanê sey Abdûllah Cewdet, Kemal Fewzî, Hemzeyê Miksî, Xelîl Xeyalî, Mustefa Beg û Bozan Begê Berazî, Dr. Mihemed Şikrî Segvanî reyra têkilîya ey bîya.

Mîyanê hereketê Kurdan de zî wazîrê cayê berzî bi. Têkilîya ey, armenîyan reyra zî bîyî û bi no şekl, baweriya roşnbîranê armenîyan û en-

damanê partiya Taşnaqî zî ey bîy.

Her tim xebatan mîyan de bi

Komela Tealî Kurdistanê de, Memdûh Selîm Begî; Emîn Alî Bedirxan û lajê ey reyde, doza serxobîyayîşê Kurdistanê kerda.

Û serranê 1918/1919an de Memdûh Selîm Begî; Sureya Bedirxan, Arif Mardîni, Nicmedîn Kerkûkî, Abdullah Cewdetî reyra hereket kerdo û komela (Lique Kurde) sazkerda.

20î Rezbera (Oktobre) 1919î de Memdûh Selîmî, şîynaynî bi hunerê xo yê dîplomasîyê, komelanê Kurdan (Komela Tealî Kurdistanê, Komela Teşkilatê İctîmaiye, Komela Serxwebûna Kurdistanê û ay bîni), binê serekîya Şerîf Paşayî de biko yew û Şerîf Paşa se mesulê kurdan, Nûbar Paşayî zî se mesulê armenîyan beştarê xebata netewî bibî û têreyde doza heqê meleta xo bikî.

Verê peymanê Sevri ya ke 10/8/1920 de ameya mor kerdiş, Memdûh Selîm Begî; şîynaynî kurdan û armenan pêbîyaro û manîyî heme qirkerdişê armenîyan bibo. La serra 1922/1923an de Memdûh Selîm mecbur maneno ke, Stenbolî cavîyardo û şêro. Verê şono Misir, şaristanê (bajarê) Qahîre de Sureya Bedirxanî het û ewta de yew dem xebitîno.

Dima zorşeyîşê xoveradayîşê Şêx Seidî, 1925 de, yewna ray welatperwerê kurdan, roşnbîr û hîmdarê komelanê kurdanê Stenbolî, Rohîlatê Mîyanên û Ewropa ra vila benî. Kemalîstî; epey serok eşîr, Şêx û axayanê kurdan Sirgûnî Anadolîya Rojawanê kenî.

Serra 1926î de mîr Celadet Bedirxan, seba merdişê pîyê xo Emîn Alîyî, Almanîya ra yeno Qahîre.

Qahîre de çimê ey; birayê ey Sureya û dost û imbazê rojanê Îstanbolî Memdûh Selîmî gineno. Goristanê Qahîre de, defnkerdişê Mîr Emîn Alî Bedirxanî dima, her hîrê roşnvîrê kurdan, derheqê rewşa welat û hemwelatîyanê xo de qalî kenî û peynîde fikrê sazkerdişê komeleyêka kurdî ya newe bi ardimeya armenîyan

dekeweno sereyê înan.

Seba nê armancî, Mir Celadet Bedirxan û Memdûh Selîm Beg, yenî Beyrûd keye Mîr Xelîl Ramî Bedirxanî yo ke, verê waliyê Meletî bi. Beyrûd de, Memdûh Selîm û mîr Celadet Bedirxan, armenîyanê Beyrûdîy ra Vahan Papazyan, berpirsiyaranê partiya Taşnaqî reyde dîyalogan virazenî.

Sazkerdişê Xoybûnî

Pey de Memdûh Selîm bi dîplomasîyê xo û dostaneya xo ya verêne bi armenîyan razî keno ke xoveradayîşê kurdan yê neweyinî rê ardim bikî.

Yewna het ra Mîr Celadet Bedirxan zî welatparanê kurdan yê remayan û sirgûnbîyayeyan reyde, yew sey Dr. Mihemed Şikrî Segvanî Bexdad de, Şerîf Paşayî Paris de, Mistefa û Bozan Şahîni Cerablîs û Kobanî de, Elî Riza lajê Şêx Seidî, Haco axay û Emîn Axa Perîxanî Sûriye de, dewa Dugirî de dekeweno têkilî û înan ra wezeno ke Beyrûd de kom bibî.

Û peynî de 5ê Rezbera serra 1927î de, keye Vahan Papazyan de, bi nameyê "Xoybûn", rêxistinêko newe yeno sazkerdiş.

Memdûh Selîm Beg û Mîr Celadet Bedirxan, hîmdarê awankerdişê Xoybûnê yê sereke yî.

Komela Xoybûnî, Şoreşa Agirî îdare kerdnî. Bi komûtaya Îhsan Nûrî Paşay de Çar/panc cepheyan de ceng (şer) beno.

Memdûh Selîm Beg, no dem de, Îhsan Nûrî Paşay reyde hereket keno, no ceng de epey çîyan nuseno. Peynîya nê cengî de, hinê yew çîyo ke biko çin o, bi zorê Îhsan Nûrî Paşayî, yeno Antakya.

Nê di serran mîyan de, waşt (nîşanina) ey xebera mergê ey gêna û zewijîna. Na rewşe ra epey eciz beno. Ay wext de Sûriye, binê destê fransîzan de bî. Memdûh Selîm Begî, wezaretê perwerdeyê de û bi taybetî Antakîya de mamostetî kerda.

Efa tirkan qeub nêkeno

Dima ke 1936 de Antakîya dekewta binê destê tirkan, ewrayî terkeno şono Sûriye, bajarê Dereya û Lazîqîyê de mamostetî keno.

Dima şono Şam de roşeno û eynî wezaret de beno mufetîşê perwerdeyî. Komara Tirkîya seba mûhacîran yew ef vejena, la Memdûh Selîm Beg, no efi qeub nêkeno û nêageyreno Tirkîya. Nê serran de zî yew cenîya ke keye Cezairî ra ya û bi emrê xo ey ra pîlê a, ya (ja) reyde zewijîno û hetan teqaweteya xo, cuyê xo Şam de vernawo.

No dem de, Memdûh Selîmî, Şam de rojnameyêko bi nameyê "Anta-

Kowara JÎN vetî

Wexto ke, Stenbol de waneno, beşdarî sazkerdişê gelekî komelanê Kurdan beno. Serra 1913î de, kovara "Rojî" de ca girewto û beno berpirsiyarê weşanê na kovare.

Na kovare de; Babazade Îsmaîl Hakki, Dr. Abdûllah Cewdet ve Bidlîsîy Yûsûf Zîya, Kemal Fevzîy reyra pîya xebitîni. Peynîya cengê cihanê de ey û bi welatperweranê Kurdan, Stenbol de (Komela Tealî ya Kurdistanê: Kurdistan Tealî Cimiyetî) sazkerda û serranê 1918/1919an de kovareka bi nameyê JÎN a çap kerda.

25 hûmarî nê kovare ameyî çapkerdiş. Hûmara yewin ra hetan hûmara vistinî, berpirsiyarê na kovare, Hemze Begê Miksî bi.

Na kovare; hûmara 21in ra hetan hûmara peynîy (25), bi berpirsiyarîya Memdûh Selîm Begî çap bîya. Na kovara (JÎN)ê, weşana resmî (fermî) yê rêxistinê Komela Tealî Kurdistanê bîy.

kîya", bi zimanê tirkî, vera kemalîstan veto, la no rojname ra tu yew hûmarêk destê yewerê de nêmendî. Kitabxaneyê ey yo pîl bîyo, tu kitabêk nêdawo yewerî.

Merdişê ey dima cenîya ey, no kitabxane dawo Komela Selahedîne ya Xeyirî yê Ammanî. Goreyê vatîşan, nê kitabê ey bi kiloyan ameyî rotîş.

Mezelê ey Şam de yo

Memdûh Selîm Beg, 1976î de, Şam de wefat keno û semtê kurdan de, goristanê şêx Xalidê Neqîşbendî de, hetê Mîr Celadet Bedirxan û Qadrî Canî de defn beno, la cayê goristanê ey tam bellî nîyo. Homa bi rehma xo, ey şa biko.

Not: Mi no nuşte, YouTube de, kurmanckî (0004Ararat) ra û facebookî de, tirkî (Leon Mmkî) ra bi kilmkî açarawo kirmanckî.

Kiştîşê bi eşq

Meseleya 'Bero sûr' de, kesêke vacêrî kena ya zî cenî ya seba kiştîşê cenîyan zaf êş û azar ancena, keyeyê xo ra teber kewena, şina pey bero sûr de bi hêstan û heskerdişê xo reyde camêrê pey berî kişena, heyfê cenîyan carmêdan ra gêna...

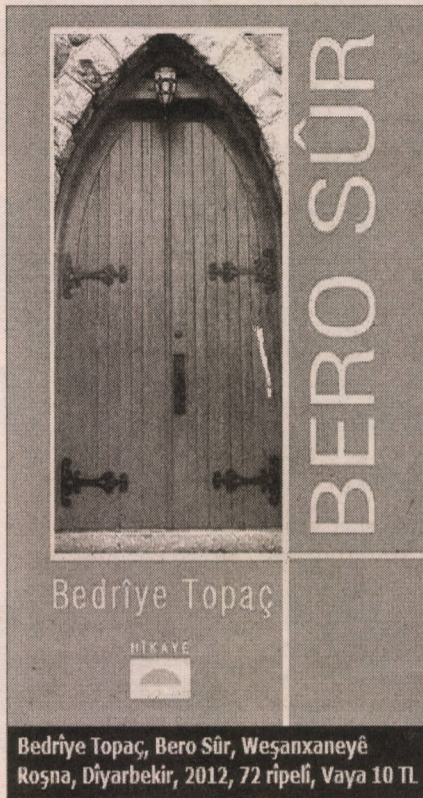
EVDILA QASAN

Emserr çend hebîy pirtûkêy kirmanckî yê meseleyan (hîkayeyan) çap biyê, amey weşanayîş. İnan ra yew zî bi nameyê "Bero Sûr" pirtûkê Bedrîye Topaçî yo. Xora sey nameyê pirtûkî wênayêkê berî bi rengê xo yê sûr bergê pirtûkî neqş-nayo.

Bi raştî arizîya (taybetîya) no pirtûkî ciyawaz a. Goreyê şopnayîşê min raya sifteyên a ke ez kirmanckî de yew pirtûkê ke nûstoxa ey cenî ya, wanena. No çî hêvidarê kê vês (zêdneno) keno. Kê bi meraqdarî dest bi wandîşê ey kenê.

Sermesela 'Bero sûr' de mesela serê persgiraya cenîyan ameya pêşanayîş. Di meseleyanê no pirtûkî de cenîy di awa yê. Meseleya 'Bero sûr' de, kesêke vacêrî kena ya zî cenî ya seba kiştîşê cenîyan zaf êş û azar ancena, keyeyê xo ra teber kewena, şina pey bero sûr de bi hêstan û heskerdişê xo reyde camêrê pey berî kişena, heyfê cenîyan carmêdan ra gêna. Goreyê min di eyta de kiştîşê fizikî çin o, kiştîşê hişmendî est o.

Meseleya "Eşq gêj o" de heman mijar est o. Di na mesela Asmine tim mêrdeyê xo verî ver remena, çiray xo rê yew xelisnayîş nêvênena, hertim cifê mêrdeyê aye pey-kortika aye de yo, nêşêna (nêşkena) xo ney halî ra bixelisno.

Meseleyan de bare û mijare ser meraqkerdişê gedeyanê şenikan, têkşiyîşê hevînî, tênayî, miyanê komelî de ciyavênayîşê kêna û lace (hetê giringî de), waştîşê têduştî, cenîy ke seba heskerdişê xo amey qetilkardişê, têkiliya mabênê dewican, xerîbî, bêkesî, heskerdişê dayikan, soz xo serî de vindertiş, eşqî de ameyo honanekerdiş.

Hetê şêwe û rêbazî de meseley di tewir vacerî benê; tewirê yewine de bi rebazê qlasîk vacerî benê. Ka-

mîya (nasname) kesayetî diyar bena, ca û war yeno şayesekerdiş, nûstoxe heta peynîya mesela vacerî keno, peynî de encamê biyere peşkeşîya wandoxan bena.

Meselanê "Kênayî, Têduştîye, Çuwe, Dejê Xerîbiye, Ziyare, Wad, Giraniya Sozî, Eşq Gêj o" de no tewir rêbaz ameyo karerdiş. Tewirê diyine de zî rebazê xo bi xo ra qal-kerdiş (sey monolog) vacerî bena. Kesayetê mesela, meseleya xo ma rê vacerî keno, tay anafor amey karerdiş, bi enewa reyde vacerox wazeno lecê miyanê hêşê xo bi eşanê zerra xo reyde girêbido.

Di eyta de estetikkardişê çekûyan ra vêşer, çiyêki bala wandoxan aye bianco çin o. Meselanê "Perrê pîyî, Ez û Ti, Şefeq çimanê ma de bi, Bero Sûr, Şîra dirbetine, Şahê Maran" no rêbaz ameyo karerdiş.

Bi vatişê kilmî nûstoxe; tewirê yewine de biyere nişan daya, tewirê diyine de zî mebestê aye watedar-kerdişê ristayan (hevokan) o.

Ginana verê çend meseleyan de sey aforizma tay ristay, helbest amey karerdiş. No çî wateyê meseleyan xorîn kerdo. Fînak; Di meseleya "Têduştîye" nûstoxe enewa vata; 'Dinya makî ya, Herre makî ya, Cuye makî ya, Fate?' ...

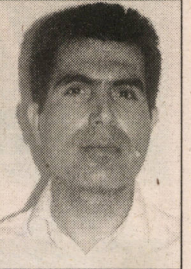
Sey wandoxêki min karerdişê ziwani meseleyan zaf ecibna. Diyar o ke nûstoxe zaf giringî daya ziwani. Çimkî (çike) çekûy herikbar rêz biyê, gama kê wanenê kê tehe ra vecenê ke amey estetizekerdiş. Xora mebestê wêje ra yew zî weşşixulnayîşê ziwani yo.

ÇÎME : Bero Sûr - Bedrîye Topaç - Roşna - 2012

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Mîrasê Bawkalikanê ma

Gedeyi yan zî domanê ma ziwane xo reyde qalî nêkerî û pilê gedeyan û may û piyê gedeyan, inan reyde ziwane xo reyde qalî nêkerî o wext ma eşkenî nê ziwani bixelisnê? No ziwane wexto rojeyî de ko senî biciwîyo? Yew ziwane gedeyan ver qalî nêbo dewaya no ziwani hinî merdo. Ne raşt ne çewt, qala kîrr na ya û ma yewnan nêxapîni. Kamo ke qiymatê ziwane dayika xo nêzano û hayîya muhimîya ziwane xo nêbiyo wa şoro vera lêlikî xo ra biewno xo ra bişermîyo û çewtîya xo bivîno û raşt bikero. No gure heme milê kurdan ser ro yo û deynê mildê ma yo.

Eke ziwane ma, hetê gedeyan ra qalî bibo xelisîyeno. Nek pîlî qalî kerd mevajî no ziwane ciwîyayîşê xo dewam keno, medekewê no hawayê şaşî. Her wext û her tim gedeyî encax no ziwane xelisnenî. Gede, azo neweyên o. Ziwane inan ser ro tadyeno. Çirê hende mektebî est ê û çirê mektebo ewil mecbûrî yo?

Şaro xerîb fehîm kerdo ke verê ganî ziwane bixelisîyo û cayê xelisayîşî zî mekteb î. Dewletî wexto ke serra neweyên rê butçe hadre kenî, tewr zaf barr denê perwerdeyî. Zanî ke, kê ziwane xo nêpawî ê çiyê binî kê çendî weş biyerê ca hewna zî veng a. Ma xo rê na mijarî de qet xo rê, maneyan nêvînî, mevajî dewlete verra nêdena ma ziwane xo ser ro bixebitî, mevajî dewlete ziwane ma ser ro zaf zordarî dayo ma, nêewtanî ser bivinderî. Nê vatişî pêro zi e raşt î, la no hawa yo, ma zî ziwane xo ra fek verra di? Dewlete se kena wa bikero ma ganî xayeyê xo ra caran fek verra nêdi. Çimkî, dewaya ma dewaya mêrdimeyî ya û no ziwane ser ro têkoşîn nêbo no ziwani ra pa yew şar yan zî yew mîlet de kewena binê herre. Wa tarîxê ma, kulturê ma, ziwane ma vînî nêbo. Nê pêro zî estbiyayîşê ma yî û serî de zî ziwane ma yo. Baw û bawkalikê ma, no mîras ma rê verra da yo ma zî ganî hawayê çimanê xo bipawê.

Heme mîletî ziwani reyde est î, ziwane nasnameyê inan o. Her ziwani ra ganî hurmetê her mîlet û dewlete bibo. Ziwane ser ro, neheqî hinî cayêki zî nêmano.

Ma kurdî, heme çiyî ra verê ma wazenî ke herra xo de ziwane xo reyde biciwîyî. Yanê ê ke dînyaye de çend ziwani est î û nê ziwane ra kamî ziwane fermî kamî, ziwane haremi wa pêro biciwî. Wa tena zî nêmiro. Hema ziwane rengdarîyê dinya yo.

Kurf dom keno, la zilm nêkeno

BENDEWAR DAREQOLIC

Kufr inkarkerdişê heqê Homa yo, hesabê ci zî ayde homa yo.

Homa Qurano pîroz de vano: "Heke kafirê bawerî (îman) biyarê, ma go derbasîyê îman ra ravêrin. Zilm inkar û xeskerdişê heqê merdiman o, hesabê ci zî ayde merdiman o."

Na joy ver vanê: "Homa heqê xo ra vêreno, la heqê merdiman ra nêvêreno."

Zulm çî yo? Û çî sedeman ra yeno kerdiş?

Ez bawer kena her keso/a ke xo însan vînenî/a, maf, rûmet, vîr, bawerî, şeref, xîret, weşçuyîş û waştekanê xo zî zano û ê pêro însanan zî zey xo qebûl keno/a. Kamco het ra êrîş enî

nirxan ser bêrokerdiş, çî bi takekesî çî bi civatkî beno hemey zilm êy. Zilm ke ma kurdan sero dîroka derg û dila de hameyo kerdiş, ewro risawo asta tewr xidare.

Hetê cîya cîya hêzanê dagirkerî û zilmkerî, kurdan, bi talan, tajan, îşkence, sirgûn, zîndan, kiştîş û êb. Pelçexnayê. Zaf feleketî ardê kurdan ser. La çî rey kurdî teslîm nêbiyê û bêxîrî nêkerda, zaf bedêlê giranî zî dayê, ol û baweriyê ke qebûl kerdê, bi rastî û zere ra heta pawa girêdayey bi yê.

La mixabin her tim jî hamey xapênayîş. Kurdî hîrêsey (300) sere verê Tirkan bi olê îslamî bawer biyê. Seserra desine de ke tirkî bi şer nêşkay qey talankerî biko û qeybê dagirkerî bikero ra, îslametî

qebûl kerdo. Kurdan bi biratiya olî îne rê hetkarî kerde, la ke îne keysê xo dî, ro kurdan serdestî û zulm kerd û kurdî bêstato û bêpergal mendî, a joye ver bi zafî nêwende û nezan mendî. Heta ame serdemê komara Tirkiyayî zimanê kurdan pişifna (asimîle kerd) qedexê kerd û kurdî inkar kerdî. Ne Îslametî ne, zî olê binî, gelan û zimanan, ê ke Homay afrênay, inkar nêkenê. Inkâr û çinêkerdişê kurdan, hem zilm o hem jî kufrêko eşkere yo.

Belê! Ke bi hişmendîya raste, têkoşîn û xoverdayîşan peynîya zilumkarî eysena. Grewê veyşaneyî ke bi zerewêşî risay encam. Hêzê Serokatî û yewîtiya danpêro cîhanî rê nişan da. Lazim o, ke ma têkoşîna xo û yewîti zaftir xurt bikerê.

Şarçeye ra 18 km dûrî de Germawe esta. Na germawe velikan rê, made rê, hewa rê rind yena. Şar her serre semedê na awe yeno tiyayî ziyaret keno. Na Germawe hetê turizmî ra ki muhîm a. Sewbîna hetê turizmî ra awa Dewa Baxçe, Hênîyê Dizdan

(Hirsiz çeşmesi), Turbeya Pîr Sultan Abdalî, Safkar Baba, Guzel Baba, Girê Saricanî namdar ê. Ney cayan de şar semê bigeyro zaf yenê seyranî û weşeya xo daha weş kenê. Çimkî va û awa tiyayî ra weşey pijikyeno.

Warên Depî zaf kan ê

Depe bi her hawayî ze zafêreya cayên kurdan riwenê xo de qewiryeno. Zafêreya şarî sewalan weye kenê. Cayên tûrîstîkî ra germawe muhîm o û zaf medenîyetan ra dergûşey kerda

SEWLA AŞME

Depe (Karakoçan), şarçeya Xarpêtî yo. Vakurê Xarpêtî de ro. Rojhilatê şarçe de Çewlîg, rojawan de Mazgêrt, vakurê rojawan de Qisle, vakur de şarçeya Çewlîgî ra Xorxol u Gêxî, başûr de zî Qowancîyan ca genê.

Hîrayîya xo hezar û 85 mîtro yo. Deryaye ra berzîya xo hezar û 90 mîtro yo.

Vakurê şarçe de koyî rêz biyê. Miyanê şarçeye deşt û mergî estê. Awa perî sînorê Dêrsim û Depeyî diyar kena.

Di şaredariyê şarçeye estê; Şaredariya Merkezî û Şaredariya Sarconî. 88 dewî, 52 gome û 6 taxê xo estê.

Newe awan biya

Depe 1936 de awan biyo. Şarçeya Çewlîgî Gêxî ra Nehîyeya Çanî û dewa Çanî, Şarçeya Pali ra Nehîyeya Oxî û Lexan kerdê têhet û şarçeya newîye awan kerda. Ci ra Depe vato.

Depe sifte sey dewe biyo. Serre bi serre aver şîyo. Hema kî aver şîno.

Nufûsê şarçeye, serra 2000 î ra

gore, yê merkezî 24 hezar û 996 kesî, ê dewan 24 hezar û 294 kesî û pêro piya 46 hezar û 290 kesî yê.

Şarê şarçeye ra, xeylê kes duwelan (welatê teberî) de gureyenê û kar û barê xo de yê.

Hewa serd û germ o

Hewayê şarçeye; zimistan zaf serdo, vewre varena. Her ca cemedino. Amnan germ o, varis zaf çin o. Wisar û payîz şiliye varena.

Şar debara xo bi cityerî, heywan weyîkerdiş, bazirganîye û sanayî reyde keno.

Şarê şarçeye zafêriye heywan weyî kenê. Çünke cayê tiyayî koyî, kaşî, cityerî rê zaf musait niyê. La heywan weyîkerdiş kî zaf aver neşîyo. Heywanê ke yenê weyîkerdiş nê yê;

Mî û bizî: 50 hezar heb,

Naxir: 17 hezar heb,

Golig (estorî, herî, qantirî): 625 heb

Kergî, eleloyî, ordeğî ûsn: 28 hezar 100 heb êy. Zafêreya şarî rewînê xo de qiwiryenê. Karê xo û malbata xo bi xo kenê.

Cityerey tayn o

Şarçe de cityerî kî bena. Erdê şarçeye seyî ra 38 î cityerî rê musait o. Nê cayî ra kî seyî ra 10 awî yo û cityerî rê hol o.

Nê cayan de çiyê ke yenê ramitene nê yê; Genim (xele) seyî ra 22, korek seyî ra 13, fige seyî ra 0,025, yonca seyî ra 0,06, silq (şeker p.) seyî ra 0,21, lazut seyî ra 0,026, piyaz seyî ra 0,11, meyve û sebze seyî ra 0,46, cayê nadasî % 36

Cayê ke cityerî nêbena; koyî, kasî, kemerî, cayê huşkî (seyî ra 27).

Depeyî ra 2 km dûrî de, şarçeya Kela de gola bendawe esta. Derûdorê awe cityerî rê musait o. Nê cayî de 9000 deqarî de cityerî bena. 2700 deqarî kî awin o. Cayanê awinan de silqî yenê ramitene. Silqî roşiyenê fabriqaya şekerî. Fabriqaya şekerî Xarpêtî der a.

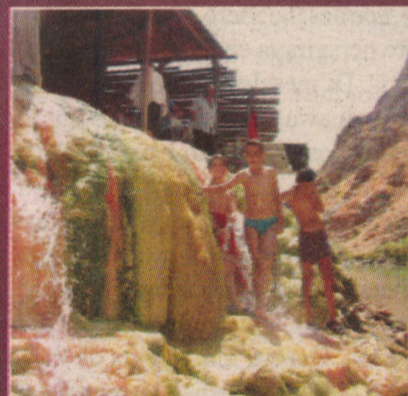
Cayê hingemîni yo

Deştê Oxî û Lexan ra ber cayê bînî daristan (birr) o. Daristan de zafêriye darê azgela û darê mazêri estê. Şarçe de dewanê vakurî de gozêri estê. Gozê xo namdar ê. Wisar kî, cayêk daristan çin o; vaşî, vilikî, zergûnî esta ûca de mêsê hingemîni weyî benê.

Ocaxên mermeran estê

Depe de sanayî kî esto. Fabriqa û arêyê ardî, fabriqaya êmî estê. Şarçe de medenê mermerî kî vecîno. Tay şar kî bi bazirganîye debara xo keno. Depeyî ra heywan û qatix roşiyeno şarçe û şaristananê bînan.

Şarê Çewlîg, Mazgêrt, Qisle Depeyî ra çiyê xo gènê (cenê).

Depe vistî war

Merkezê Depeyî gir o. Gir dewa Oxî biyo. Depe nameyê dewa Oxî yo. Sifte şarçe îta de awan biya. Dewrê cûmhûriyeyî de bi waştîşê mufetîşî yê Abdullah Paşayî ser o, dewa gire biya merkez. Çünke rayîrê Depeyî çetinê. Şiyîş û ameyîş zehmet o. Rayîrê giri tena rehetê. Şiyîş û ameyîş kî rehet o.

Zaf medenîyeyî cuyayê

Vanê dewrê sifteyin de îta de Hîfît û Ûrartûyî ciwîyayê. La înan ra rêçe çina. Ûrartûyan ra tepîya Medî, Medan ra tepîya Romayîjî ciwîyayê. Nayîne ra tepîya kî kewto binê destê Selçûk, Akkoyûn û Osmanîyan.

Depe de binê erdî de tay mezêlê kemerîni vecîyayê. Zereyê înan de çomleg, qab û çiyên bînî yê ke merdimî karnenê vecîyayê.

Ziwan kirmancî û kurmanckî ya

Depe de kurdê kirmancî û kurmanckî ciwîyenê. Kirmancî elewî yê, kurmanckî kî sunî yê. Sifte tiya de armenîyî ciwîyayê. Jenosîdê armenîyan ra tepîya, tiya de tay mendê. Ê kî heta na roje asîmîle biyê.

Terteleyê Dêrsimî de şarê Depeyî dest nêdayo Dêrsimî. La ancîna zulmê dewlete ra nêxelesiyayê û heta ney gamî zî oncenê.

Sarconijî Dêrsimî ra ameyê?

Sarcon beldeya Depeyî yo. Bi goreyê vatişan şarê na dewe Çewlîg, Aldûş û Dêrsimî ra ameyê. La na mesela zelal nîya. Raver ra Sarcon dewe biy o. Kalikê Sarconijan Sarî na dewe awan kerda. Nufûsê Sarconî roj bi roj zêdiyayo. Dewe biya girs. Şarê na dewe merdimê yewbînan ê. Awa dewe zaf biya. Dewe fekê (qeraxê) dereyî de biya. Nê semedî ra laser û hewresan ra zaf zirar diya. Serra

1971 de, dewlete cayê na dewe bedel-naya. Dewe deşte de awan biya. Sarcon nê serranê peyênan de biyo beldeya Depeyî. Nufûsê belda 6 hezar kesî yê. Şarê beldeye kurdê kirmancî ê. Şarçeye ra zaf kesî şiyê şaristananê pîlan û welatanê teberî. Yanê ze qedar zafêreya kurdan war û şarê xo ra mecbûrî koçkerdê ke debara xo bikerê û têkoşîna cuyayîşê xo bidê.